

ΤΑ ΓΑΝΟΧΩΡΑ.

Ἀλλὰ ἐπανακάμψαντες οἱ τουρκοὶ τοῦ Μηλίου καὶ τῶν ἄλλων μικρῶν τουρκικῶν χωρίων, ἡγαγκάσθησαν οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων Ἀυδήμιου καὶ Νεοχωρίου νὰ ἀποζημιώσουν αὐτοὺς διὰ τὰς ζημίας ἃς ὑπέστησαν ἐκ τῆς λεηλασίας κατὰ τὴν ἐμπόλεμον περιόδον. Ὑπὲρ ἑξακοσίας λίρας χρυσᾶς ἐπλήρωσε τὸ Ἀυδήμιον εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ φονευθέντος εἰς τὸ Ντερβένι τουρκοῦ ἐκ Μηλίου. Ἐξακόσιαί λίραι βεβαίως δὲν εἶναι πολλαὶ προκειμένου μὲ αὐτὰς νὰ πληρωθῇ ἡ ζωὴ ἐνὸς ἀνθρώπου. Ἀλλὰ τὸ χωρίον Ἀυδήμιον δὲν διέθετε στρατὸν καὶ τηλεβόλα οὐδὲ εἶχε ὑπεύθυνον ἀρχὴν διὰ νὰ προστατεύσῃ τὴν ζωὴν τῶν πολιτῶν. Καὶ νὰ ἤθελε κανεὶς ἐκ τῶν κατοίκων νὰ ὑπερασπισθῇ τὸ θῦμα δὲν ἐτόλμα νὰ ἐκδηλωθῇ, ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς ὑποστῇ τὴν αὐτὴν τύχην.

Πρωτότυπος δὲ ὑπῆρξε καὶ ὁ τρόπος τῆς ἀποζημιώσεως τῶν παθόντων. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ οἱ αὐδημιῶται ὑπερχρώθηκαν νὰ ἐκθέσουν τὰ ἀγοπρόβια αὐτῶν εἰς τὸ ὑπαιθρον, ἐπαῖνον δὲ εἰς τὴν ἀγέλην οἱ παθόντες διὰ νὰ ἀναγνωρίσωσι δῆθεν καὶ λάβωσι τὰ ἀπολεσθέντα ζῶα των.

Συνηθίζεται δὲ παρὰ τοῖς κτηνοτρόφοις νὰ ἔχῃ κάθε στάνη τὸ ἰδιόρρυθμον σημεῖον τῆς, συνήθως εἰς τὸ αὐτὸ, τὸ ὁποῖον ἀπετέλει μοναδικὸν γνώρισμα δι' ὅλα τὰ ζῶα τῆς. Οὕτω ὑπάρχει ἔθιμον διακτηνοτρόφος τις ἀπολέσει ζῶα του, νὰ δηλώσῃ ἐκ τῶν προτέρων τὸ «σημάδι» του καὶ ἀκολούθως νὰ εἰσελθῇ εἰς ξένην στάνην διὰ νὰ ἐρευνήσῃ καὶ ἀναγνωρίσῃ τὰ ζῶα του. Ἀλλὰ τὸ ἔθιμον τοῦτο διὰ τὴν ὥραν κατηργήθη. Δὲν ἐδηλώθησαν «σημάδια», ἀλλὰ ἐλευθέρως ὁ κάθε τουρκοὸς εἶχε δικαίωμα νὰ λάβῃ τὰ ζῶα του. Ἀνεγγώριζε δὲ ταῦτα μόνον ἀπὸ τοὺς μαστούς. . . "Οἱ αἱ γαλακτοφόροι αἰγες τῶν αὐδημιωτῶν ποὺ εἶχαν καλοὺς μαστούς, ἀνεγνωρίσθησαν ὡς ἰδικαὶ των. Κανεὶς δὲ δὲν ἐτόλμα νὰ διαμαρτυρηθῇ, διότι φόβος καὶ τρόμος κατεῖχε τοὺς κατοίκους.

Ἀλλὰ δὲν ἦτο αὐτὸ μόνον ἡ τελευταία περιπέτεια τῶν γανοχωριτῶν.

Ὑπογραφεισῶν τῶν συνθηκῶν τῆς εἰρήνης μετὰ τῶν βαλκανικῶν κρατῶν, τὸ Κομιτάτον τῆς Ἐνώσεως καὶ Προόδου, τὸ ὁποῖον ἤδη ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου 1913 κατέλαβε τὴν ἐξουσίαν διὰ τοῦ γνωστοῦ πραξικοπήματος τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, κατὰ τὸ ὁποῖον ἐφανεύθη ὁ ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν Ναζήμ πασᾶς, ἤρχισεν ἀπερισπάστως νὰ ἐφαρμόξῃ τὸ πρόγραμμά του τῆς διὰ παντὸς τρόπου ἐξοντώσεως τοῦ ἐλληνισμοῦ τῆς Τουρκίας. Οὕτω κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 1913—4 τὸ Κομιτάτον ἐκήρυξε ἐμπορικὸν ἀποκλεισμόν κατὰ τῶν χριστιανῶν τῆς Τουρκίας. Ἐφανάτισε διὰ περιοδεύοντων ὁργάνων του τὸν ὄχλον τῶν ἐπαρχιῶν κατὰ τῶν ἐλλήνων καὶ ἀπηγόρευσε νὰ συναλλάσσεται μετ' αὐτῶν ἔστω καὶ ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ζημιωθοῦν ἀγοράζοντες ἀπὸ ὁμοθαῖσκους τῶν ἡ ἐβραίων.

Ὁ ἐμπορικὸς αὐτὸς ἀποκλεισμός, ἐπικληθῆς παρὰ τῶν κατοίκων «μποϊκοντάς», ἔσχε μέγαν ἀντίκτυπον εἰς τὰ Γανοχώρα, διότι πολλοὶ κάτοικοι αὐτῶν συνηλλάσσοντο μετὰ τῶν τουρκοχωρίων τοῦ κάμπου μεταφέροντες διὰ τῶν ζώων των τὰ προϊόντα τῶν Γανοχωρίων μέχρι Μαλαράων καὶ Οἰζούν-κιοπροῦ, Χαριουπόλεως, Βαβὰ-Ἐσκί, Λουλέ-Μπουραζ καὶ Σαράντα Ἐκκλησιῶν ἀκόμη. Τόσον δὲ αὐστηρὸν ἦτο τὸ μποϊκοντάς καὶ ἐπετηρεῖτο ἡ ἐφαρμογὴ του παρὰ τῶν ὁργάνων τοῦ Κομιτάτου, ὥστε κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θερισμοῦ ἔλαβον χώραν τὰ ἀκόλουθα συγκινητικὰ ἀλλὰ καὶ δραματικὰ ἐπεισόδια: Οἱ γανοχωρίται, ἰδίως οἱ αὐδημιῶται, ἐφημίζοντο ὡς ἀσυναγώνιστοι θερισταί. Κατ' ἔτος δὲ κατήρτιζον οὐίλους, «ταῖφάδες» λεγομένους, οἵτινες ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν πλέον πεπειραμένου τινός, «ντραγουμάνου» καλουμένου, μετέβαινον καὶ ἐδέρριζον μεγάλας ἐκτάσεις εἰς τὰ τουρκοχώρια. Πρὸ τῆς μεταβάσεώς των ὁ ντραγουμάνος ἐπήγαινε καὶ περιώδευε, «ἐσεργιάνιζε», τὰς θερισθησομένας ἐκτάσεις καὶ ἔκλειε συμφωνίαν μὲ τὸν γαιοκτήμονα, τὸν «ἀγᾶν», διότι ἡ ἐργασία ἐπληρώνετο κατ' ἀποκοπὴν. Τὸ ἔτος ἐκεῖνο ὅμως κανεὶς ἐκ τῶν

ντραγουμάνων δὲν μετέβη διὰ τὰ συμφωνήσῃ μὲ τοὺς ἀγάδες διὰ τὰ θερίσῃ τὰ χωράφια τῶν. Καὶ ἡραγκάσθησαν οἱ ἀγάδες, διὰ πρώτην φοράν, νὰ κατέλθουν εἰς Αὐδήμιον καὶ νὰ ἐκλιπαροῦν τοὺς θεριστάς. Ἀλλὰ κανεὶς ἀπὸ οὓς ντραγουμάνους δὲν ἀνελάμβανε τὴν εὐθύνην νὰ ὁδηγήσῃ θεριστάς εἰς τὰ τουροχωρία.

Μόνον ἓνας γέρον αὐδημιώτης, ἀγαπώμενος πολὺ ἐξ ὅλων τῶν τούρκων τοῦ κάμπου, κατόπιν ἀδράς ἀμοιβῆς, κατήρτισε ομάδα, ἣτις ὅμως μόνον μίαν ἡμέραν ἐθέρισε, διότι τὴν νύκτα ἐκεῖ πὺρ ἐκοιμῶντο, εἰς τὸ ὑπαιθρον, ὥρμησαν τὰ ὄργανα τοῦ κομιτάτου τὰ ἐπαρρητιοῦντα διὰ τὴν τήρησιν τοῦ μπουκουτάζ, ἐξυλοκόπησαν αὐτοὺς καὶ τοὺς ἡνάγκασαν αὐτοσυγμει νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰ χωράφια καὶ νὰ ἐπιστρέψωσι εἰς τὸ χωρίον τῶν, ὅπερ καὶ ἐγένετο.

Τοῦ ξυλοκοπήματος δὲν ἐξηρέθη οὐδὲ ὁ γηραιὸς ντραγουμάνος, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐνεποίησε βαθυτάτην ἐντύπωσιν εἰς τοὺς θεριστάς, οἵτινες ἐλθόντες νύκτα εἰς τὸ χωρίον καὶ ἀφηγούμενοι τὰ συμβάντα, ἔλεγον ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀναμένωσι τι ἀπὸ τῶν κάμπου οὐδὲ νὰ τολμήσωσι νὰ μεταβῶσι ποτε ἐφόσον καὶ ὁ πλέων ἀγαπητὸς τῶν τούρκων ἐδάρη.

(Ἐπεται συνέχεια)

E. Z.

ΑΡ. Β. ΧΕΡΟΒΙΜΙΔΗΣ

ΚΑΙ

Δ. Α. ΧΕΛΜΗΣ

Ἀθήναι, Πατησίων 26

Τηλ. 23-922

ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΑ ΕΡΓΑ

Ἀρχιτεκτονικαὶ μελέται — Ἐπιβλέψεις — Béton armé — Γενικαὶ ἐργολαβίαι οἰκοδομῶν — Πραγματογνωμοσύναι — Τοπογραφίσεις.

ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΔΗΜ. Α. ΧΕΛΜΗΣ

Ἀρχιτέκτων Dipl. ing.

Διπλ. μηχανικὸς Ε. Μ. Πολυτεχνείου

ΧΡΗΣΤΟΣ Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΥ, ἀσφαλιστὴς

παρὰ τῷ Ἐθνικῷ Ἰδρύματι Ἀσφαλειῶν τῆς Ἑλλάδος Α. Ε.

ΒΟΥΛΗΣ 1 ΤΗΛ. 28-156

ΠΡΟΧΕΙΡΑ ΚΑΙ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

ΠΕΦΤΟΥΝ, ΔΕΝ ΠΕΦΤΟΥΝ

Ὁ κ. Δευτερέκδικος—τί παράξενο ὄνομα—μὲ τὰ ἄθωρα χαρακτηριστικά του καὶ μὲ τὴν εὐρεία ἐσωτερικὴ καμπύλη τῆς μύτης του ὁμοιάζει καταπληκτικὰ μὲ τὸν μανάδη τῆς γειτονίας μας. Τί καλὸς ἄνθρωπος! ἔννοεῖται, ὁ μανάδης μας. Ὁ κ. Δευτερέκδικος κρύος εἰς τὴν ὄψιν ἀλλὰ θερμὸς εἰς τὴν πρῆσιν, διὰ τὴν κακὴν τύχην τοῦ κ. Σπυράκη Βερνιέρη εἶναι ἀνώτερος τραπεζίτικὸς ὑπάλληλος καὶ ὡς ἐκ τούτου νομίζει ἀπαραίτητο νὰ βλέπῃ τοὺς ἀνθρώπους μὲ βλοσυρὸ βλέμμα καὶ νὰ ἐξεπνέῃ ἐκείνους, πού διὰ τὸν ἑνα ἢ τὸν ἄλλον λόγον δὲν κατώρθωσαν νὰ φθάσουν εἰς τὸ ὄψος του.

Ὁ κ. Βερνιέρης ἀσφαλῶς δὲν εἶναι κοινὸς ἄνθρωπος, ἀλλὰ ποτὲ δὲν εἶχε φήμεν ἰσχυροῦ ἀνθρώπου, μολοντί τὸ ἐπάγγελμά του ἐμπνέει δέος καὶ σεβασμὸν. Εἶναι δικηγόρος. Ἀλλὰ φιλόανθρωπος καὶ μὲ εὐρυτάτην ἀντίληψιν, εἶχε ὅπ' ὄψιν του ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ζῶον κοινωνικὸν καὶ ὅτι ἡ ἀνθρωπότης ἐὰν ἐφθασε εἰς τὸ σημεῖον αὐτοῦ τοῦ πολιτισμοῦ τὸ ὀφείλει εἰς τὴν κοινωνικότητά της, διότι ὁ ἄνθρωπος πόνος του, ἔστω καὶ ἂν ἔχῃ γύρω του ὅλους τοὺς θησαυροὺς τῆς γῆς, εἶναι ἀναγκασμένος νὰ γίνῃ ἄγριος καὶ νὰ περιέλθῃ εἰς ζωὴν κατὰστασιν.

Δὲν ἐξήλεγε τὸν κ. Δευτερέκδικον διὰ τὴν προνομιούχο θέσιν του, ἀλλὰ μὲ αὐτὸ δὲν ἔπαυε νὰ θεωρῇ καὶ τὸν ἑαυτὸν του ὡς ἰσότημον καὶ συνάνθρωπον τοῦ κ. Δευτερέκδικου. Καὶ μὲ τὴν σκέψιν αὐτὴ δὲν ἐδίστασε νὰ εἰσέλθῃ ἓνα πρωτὶ εἰς τὸ γραφεῖον του καὶ μὲ τὸν εὐγενέστερον τρόπον ἀνέπτυξε τὴν ὑπόθεσιν του καὶ ἐπεκαλέσθη τὴν ἐπέμβασιν τοῦ κ. Δευτερέκδικου.

Ἡ ἀπαίτησίς του ἦτο δικαία, λογική, τῆς δικαιοδοσίας τοῦ κ. Δευτερέκδικου, ἀλλὰ αὐτὸς σκυθρωπότερος καὶ βλοσυρότερος ἀπὸ κάθε ἄλλην φοράν, περιωρίσθη ν' ἀπαντήσῃ δι' ἀρνητικὸν νύηματος.

Ἐξεπλάγη ὁ κ. Βερνιέρης καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τοῦ εἴπῃ μὲ ποία δικαιολογία ἀρνεῖται νὰ τοῦ φανῇ χρήσιμος.

Παρακαθήμενος ὅμως κύριος, πού ἤκουσε τὰ διαμειψθέντα, ἀφηγήθη τότε τὴν ἐξῆς ἱστορίαν:

«Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολέμου ἤμουν εἰς τὸ χωριὸ μου, τὸ ὁ-

ΤΑ ΓΑΝΟΧΩΡΑ

Ἀλλὰ ἐπανακάμψαντες οἱ τοῦρκοι τοῦ Μηλίου καὶ τῶν ἄλλων μικρῶν τουρκικῶν χωρίων, ἠναγκάσθησαν οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων Αὐδημίου καὶ Νεοχωρίου νὰ ἀποζημιώσουν αὐτοὺς διὰ τὰς ζημίας ὅς ὑπέστησαν ἐκ τῆς λεηλασίας κατὰ τὴν ἐμπόλεμον περίοδον. Ὑπὲρ ἑξακοσίας λίρας χρυσᾶς ἐπλήρωσε τὸ Αὐδήμιον εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ φονευθέντος εἰς τὸ Ντερβένι τοῦρκου ἐκ Μηλίου. Ἐξακόσιαι λίραι βεβαίως δὲν εἶναι πολλὰι προκειμένου μὲ αὐτὰς νὰ πληρωθῇ ἡ ζωὴ ἐνὸς ἀνθρώπου. Ἀλλὰ τὸ χωρίον Αὐδήμιον δὲν διέθετε στρατὸν καὶ τηλεβόλα οὐδὲ εἶχε ὑπεύθυνον ἀρχὴν διὰ νὰ προστατεύσῃ τὴν ζωὴν τῶν πολιτῶν. Καὶ νὰ ἤθελε κανεὶς ἐκ τῶν κατοικῶν νὰ ὑπερασπισθῇ τὸ θῦμα δὲν ἐτόλμα νὰ ἐκδηλωθῇ, ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς ὑποστῇ τὴν αὐτὴν τύχην.

Πρωτότυπος δὲ ὑπῆρξε καὶ ὁ τρόπος τῆς ἀποζημιώσεως τῶν παθόντων. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ οἱ αὐδημιῶται ὑπεχρεώθησαν νὰ ἐκθέσουν τὰ αἰγοπρόβατα αὐτῶν εἰς τὸ ὑπαιθρον, εἰσηλθόντες δὲ εἰς τὴν ἀγέλην οἱ παθόντες διὰ νὰ ἀναγνωρίσωσι δῆθεν καὶ λάβωσι τὰ ἀπολεσθέντα ζῶα τῶν.

Συνηθίζεται δὲ παρὰ τοῖς κτηνοτρόφοις νὰ ἔχῃ κάθε στάνη τὸ ἰδιόρρυθμον σημεῖον τῆς, συνήθως εἰς τὸ αὐτί, τὸ ὁποῖον ἀπετέλει μοραδικὸν γνῶρισμα δι' ὅλα τὰ ζῶα τῆς. Οὕτω ὑπάρχει ἔθιμον ὅταν κτηνοτρόφος τις ἀπολέσει ζῶα του, νὰ δηλώσῃ ἐκ τῶν προτέρων τὸ «σημάδι» του καὶ ἀκολούθως νὰ εἰσέλθῃ εἰς ξένην στάνην διὰ νὰ ἐρευνήσῃ καὶ ἀναγνωρίσῃ τὰ ζῶα του. Ἀλλὰ τὸ ἔθιμον τοῦτο διὰ τὴν ὥραν κατηργήθη. Δὲν ἐδηλώθησαν «σημάδια», ἀλλὰ ἐλευθέρως ὁ κάθε τοῦρκος εἶχε δικαίωμα νὰ λάβῃ τὰ ζῶα του. Ἀνεγνώριζε δὲ ταῦτα μόνον ἀπὸ τοὺς μαστούς. . . Ὅλαι αἱ γαλακτοφόροι αἰγες τῶν αὐδημιωτῶν ποὺ εἶχαν καλοὺς μαστούς, ἀνεγνώρισθῃσαν ὡς ἰδικαί των. Κανεὶς δὲ δὲν ἐτόλμα νὰ διαμαρτυρηθῇ, διότι φόβος καὶ τρόμος κατεῖχε τοὺς κατοίκους.

Ἀλλὰ δὲν ἦτο αὐτὸ μόνον ἡ τελευταία περιπέτεια τῶν γανοχωριτῶν.

Ὑπογραφεισῶν τῶν συνθηκῶν τῆς εἰρήνης μετὰ τῶν βαλκανικῶν κρατῶν, τὸ Κομιτάτον τῆς Ἑνώσεως καὶ Προόδου, τὸ ὁποῖον ἤδη ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου 1913 κατέλαβε τὴν ἐξουσίαν διὰ τοῦ γνωστοῦ πραξικοπήματος τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, κατὰ τὸ ὁποῖον ἐφονεύθη ὁ ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν Ναζήμ πασᾶς, ἤρχισεν ἀπερισπάτως νὰ ἐφαρμόζῃ τὸ πρόγραμμά του τῆς διὰ παντὸς τρόπου ἐξοντώσεως τοῦ ἑλληνισμοῦ τῆς Τουρκίας. Οὕτω κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 1913—4 τὸ Κομιτάτον ἐκήρυξε ἐμπορικὸν ἀποκλεισμόν κατὰ τῶν χριστιανῶν τῆς Τουρκίας. Ἐφανάτισε διὰ περιοδεύόντων ὁργάνων του τὸν ὄχλον τῶν ἐπαρχιῶν κατὰ τῶν ἐλλήνων καὶ ἀπηγόρευσε νὰ συναλλάσσεται μετ' αὐτῶν ἔστω καὶ ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ζημιωθοῦν ἀγοράζοντες ἀπὸ ὁμοθησικούς των ἢ ἐβραίους.

Ὁ ἐμπορικὸς αὐτὸς ἀποκλεισμός, ἐπικληθεὶς παρὰ τῶν κατοίκων «μποϊκοντάς», ἔσχε μέγαν ἀντίκτυπον εἰς τὰ Γανοχώρα, διότι πολλοὶ κάτοικοι αὐτῶν συνηλλάσσοντο μετὰ τῶν τουρκοχωρίων τοῦ κάμπου μεταφέροντες διὰ τῶν ζώων των τὰ προϊόντα τῶν Γανοχωρίων μέχρι Μαλγάρων καὶ Οἰζοῦν-κιοπρού, Χαριουπόλεως, Βαβὰ-Ἑσκή, Δουλὲ-Μπουργάζ καὶ Σαράντα Ἐκκλησιῶν ἀκόμη. Τόσον δὲ αὐστηρὸν ἦτο τὸ μποϊκοντάς καὶ ἐπετηρεῖτο ἡ ἐφαρμογὴ του παρὰ τῶν ὁργάνων τοῦ Κομιτάτου, ὥστε κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θερισμοῦ ἔλαβον χώραν τὰ ἀκόλουθα συγκινητικὰ ἀλλὰ καὶ δραματικὰ ἐπεισόδια: Οἱ γανοχωρίται, ἰδίως οἱ αὐδημιῶται, ἐφημίζοντο ὡς ἀσυναγώνιστοι θερισταί. Κατ' ἔτος δὲ κατήριζον ὁμίλους, «ταϊφάδες» λεγομένους, οἵτινες ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν πλέον πεπειραμένον τινός, «ντραγουμάνου» καλουμένου, μετέβαινον καὶ ἐθέριζον μεγάλας ἐκτάσεις εἰς τὰ τουρκοχώρια. Πρὸ τῆς μεταβάσεώς των ὁ ντραγουμάνος ἐπήγαινε καὶ περιώδευε, «ἐσεργιάνιζε», τὰς θερισθησομένας ἐκτάσεις καὶ ἔκλειε συμφωνίαν μὲ τὸν γαιοκτήμονα, τὸν «ἀγᾶν», διότι ἡ ἐργασία ἐπληρώνετο κατ' ἀποκοπὴν. Τὸ ἔτος ἐκεῖνο ὁμως κανεὶς ἐκ τῶν

ντραγουμάνων δὲν μετέβη διὰ τὰ συμφωνήσῃ μὲ τοὺς ἀγάδες διὰ τὰ θερίση τὰ χωράφια τῶν. Καὶ ἡναγκάσθησαν οἱ ἀγάδες, διὰ πρώτην φοράν, νὰ κατέλθουν εἰς Αὐδήμιον καὶ νὰ ἐκλιπαροῦν τοὺς θεριστάς. Ἀλλὰ ναεῖς ἀπὸ οὓς ντραγουμάνους δὲν ἀνελάμβανε τὴν εὐθύνην νὰ ὁδηγήσῃ θεριστάς εἰς τὰ τουρκοχώρια.

Μόνον ἓνας γέρον αὐδημιώτης, ἀγαπώμενος πολὺ ἐξ ὧν τῶν τουρκῶν τοῦ κάμπου, κατόπιν ἀδράς ἀμοιβῆς, κατήρτισε ομάδα, ἥτις ὅμως μόνον μίαν ἡμέραν ἐθέρισε, διότι τὴν νύκτα ἐκεῖ ποὺ ἐκοιμῶντο, εἰς τὸ ὑπαιθρον, ὥρμησαν τὰ ὄργανα τοῦ κομιτάτου τὰ ἐπαγρυπνοῦντα διὰ τὴν τήρησιν τοῦ μποῦκοντάζ, ἐξυλοκόπησαν αὐτοὺς καὶ τοὺς ἡνάγκασαν αὐτοστιγμὴ νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰ χωράφια καὶ νὰ ἐπιστρέψωσι εἰς τὸ χωρίον τῶν, ὅπερ καὶ ἐγένετο.

Τοῦ ἐξυλοκοπήματος δὲν ἐξηρᾶθη οὐδὲ ὁ γηραιὸς ντραγουμάνος, προῶν μα τὸ ὅποιον ἐνεποίησε βαδίζον ἐντὺ πωσιν εἰς τοὺς θεριστάς, οἵτινες ἐλθόντες νύκτα εἰς τὸ χωρίον καὶ ἀφηγούμενοι τὰ συμβάντα, ἔλεγον, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀναμένωσι τι ἀπὸ τῶν κάμπου οὐδὲ νὰ τολμήσωσι νὰ μεταβῶσι ποτὲ ἐφόσον καὶ ὁ πλεόν ἀγαπητὸς τῶν τουρκῶν ἐδάρη.

Ολίγον δὲ τι μετὰ τὴν κήρυξιν τοῦ ἐμπορίου ἀποκλεισμοῦ καὶ διαρκούντος αὐτοῦ, ἤρχισε καὶ ὁ διωγμὸς εἰς Ἑλλάδα τῶν θρακῶν. Πρῶτον ἐκ τῶν βορειοτέρων μερῶν, ραγδαίως δὲ ἡ λαίλαψ τοῦ διωγμοῦ κατήρχετο νοτιώτερον. **Μάρτιος 1937**

Εἰς τὰ Γανόχωρα τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστὴν τοῦ 1914 ὁ διωγμὸς ἐνέβαλε εἰς σκέψεις τοὺς κατοίκους. Τὴν Μεγάλην Ἑβδομάδα ἤρχισαν νὰ ἀντιμετωπίζουν τὸ ἐνδεχόμενον τῆς ἐγκαταλείψεως τῶν ἐστιῶν τῶν, διότι ἤδη τὰ πλησίον εἰς αὐτὰ χωρία Σχολάριον, Καστάμπολις, Ἰντσέκιοι κ.ἀ. εὐρίσκοντο ὑπὸ μετανάστευσιν.

Ολίγας ἡμέρας μετὰ τὸ Πάσχα οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων αὐτῶν ἐγκατέλειψαν τὰς ἐστίας τῶν καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰ παραλιακὰ Γάνον, Χώραν, Αὐδήμιον καὶ Κούμβαον ἐκ τοῦ φόβου τῶν ἀτάκτων σωμάτων, τὰ ὅποια ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τουρκικοῦ τινὸς πρώην στρατιωτικοῦ ἐκ τοῦ χωρίου Καζάντερε τῆς Χαριουπύλεως, Χατζῆ Σερίφ λεγομένου, καὶ ὑπὸ τὴν ἀρχὴν καὶ προστασίαν τῶν ἀρχῶν, ἐπετίθεντο καὶ ἐτρομοκράτουν τὰ ἐλληνικὰ χωρία τῆς περιοχῆς ἐκείνης.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας οἱ κάτοικοι τῶν ὡς ἀνω χωρίων ἀνεχώρουν διὰ Θεσσαλονίκην, ἀφοῦ προηγουμένως ὑπέγραψαν ἑγγραφα πρὸς τὰς ἀρχάς—τῇ ὑποδείξει καὶ τῇ ἀπαιτήσει αὐτῶν—ἐν οἷς ἐδήλουν, ὅτι οἰκειοθελῶς καὶ ἀνεκτινὸς βίας ἐγκατέλειπον τὰς περιουσίας τῶν καὶ ἀπήρχοντο εἰς Ἑλλάδα.

Μετὰ τὰ χωρία αὐτὰ ἀνεχώρησαν καὶ οἱ κάτοικοι τοῦ Νεοχωρίου—τὸ μόνον ἐκ τῶν Γανόχωρων τὸ ὅποιον δὲν κατάρθωσε νὰ συγκρατηθῇ κατὰ τὴν δοκιμασίαν ἐκείνην.

(Ἐπεται συνέχεια) Ε. Ζ.

ἐκ τούτου νομίζει ἀπαραίτητο νὰ ρεπῇ τοὺς ἀνθρώπους μὲ βλοσυρὸ βλέμμα καὶ νὰ ἐξευνολογῇ ἐκείνους, ποὺ διὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον λόγον δὲν κατάρθωσαν νὰ φθάσουν εἰς τὸ ὕψος τοῦ.

Ὁ κ. Βερνιέρης ἀσφαλῶς δὲν εἶναι κοινὸς ἀνθρώπος, ἀλλὰ ποτὲ δὲν εἶχε φήμην ἰσχυροῦ ἀνθρώπου, μολοντί τὸ ἐπάγγελμά του ἐμπνέει δέος καὶ σεβασμὸν. Εἶναι δικηγόρος. Ἀλλὰ φιλόανθρωπος καὶ μὲ εὐρυτάτην ἀντιληψίν, εἶχε ὑπ' ὄψιν του ὅτι ὁ ἀνθρώπος εἶναι ζῶον κοινωνικόν καὶ ὅτι ἡ ἀνθρωπότης ἐὰν ἐφθασε εἰς τὸ σημεῖον αὐτοῦ τοῦ πολιτισμοῦ τὸ ὀφείλει εἰς τὴν κοινωνικότητά της, διότι ὁ ἀνθρώπος μόνος του, ἴστω καὶ ἂν ἔχῃ γύρω τοῦ ὅλους τοὺς θησαυροὺς τῆς γῆς, εἶναι ἀναγκασμένος νὰ γίνῃ ἄγριος καὶ νὰ περιέλθῃ εἰς ζωὴν κατὰστασιν.

Δὲν ἐζήλευε τὸν κ. Δευτερενδίκον διὰ τὴν προνομιούχο θέσιν του, ἀλλὰ μὲ αὐτὸ δὲν ἔπαυε νὰ θεωρῇ καὶ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὡς ἰσότημον καὶ συνάνθρωπον τοῦ κ. Δευτερενδίκου. Καὶ μὲ τὴν σκέψιν αὐτὴ δὲν ἐδίστασε νὰ εἰσέλθῃ ἕνα πρῶτ' εἰς τὸ γραφεῖον του καὶ μὲ τὸν εὐγενέστερον τρόπον ἀνέπτυξε τὴν ὑπόθεσιν του καὶ ἐπεκαλέσθη τὴν ἐπέμβασιν τοῦ κ. Δευτερενδίκου.

Ἡ ἀπαίτησίς του ἦτο δικαία, λογικὴ, τῆς δικαιοδοσίας τοῦ κ. Δευτερενδίκου, ἀλλὰ αὐτὸς σκυθρωπότερος καὶ βλοσυρότερος ἀπὸ κάθε ἄλλην φοράν, περιωρίσθη ν' ἀπαντήσῃ δι' ἀρνητικὸν νεύματος.

Ἐξεπλάγη ὁ κ. Βερνιέρης καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τοῦ εἴπῃ μὲ ποῖα δικαιολογία ἀρνεῖται νὰ τοῦ φανῇ χρήσιμος.

Παρακαθήμενος ὅμως κύριος, ποὺ ἤκουσε τὰ διαμειψθέντα, ἀφηγγήθη τότε τὴν ἐξῆς ἱστορίαν:

«Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολέμου ἤμουν εἰς τὸ χωριό μου, τὰ ὁ-